

***Concordance de l'occitan médiéval (COM)*, Peter T. Ricketts (dir.) i Alan REED (dir. tècnic), amb la col·laboració de F.R.P. Akehurst, John Hathaway i Cornelis Van der Horst, Turnhout, Brepols, 2001. 2 volums; 62 p. i un CD-ROM (COM1). ISBN: 2-503-51159-7. € 300.**

L'impacte de la digitalització en el camp dels estudis medievals només ens arriba a través de la tasca, sovint poc reconeguda, dels qui s'hi dediquen. Gràcies, però, a un seguit de bones collites les noves tecnologies cada any produeixen fruits més saborosos. Només cal pensar en BITECA, IVITRA, RIALC, o la *Bibliografia elettronica dei trovatori*, per citar alguns projectes a bastament coneguts. La publicació que aquí es ressenya és el resultat de molts anys de dedicació. Anys que, per la solidesa científica amb què s'ha lliurat *COM1* al públic, han estat ben aprofitats. L'equip al qual hem d'agraïr-li tant la persistència com la professionalitat ha estat encapçalat per un dels provençalistes més destacats a nivell mundial. Al llarg de quatre dècades de publicacions, els especialistes en estudis occitans medievals han trobat en Peter Ricketts un editor expert, amb amples coneixements filològics i una gran habilitat per a interpretar manuscrits medievals. Sempre ha estat un investigador rigorós i alhora valent, com demostren, per exemple, els cinc volums publicats de l'obra de l'enciclopedista bederrès Matfré Ermengau de finals del segle XIII. Però la valentia necessària per dur a terme aquell projecte sembla poca quan la posem al costat de la necessària per a emprendre el que tenim entre mans.

COM1 és el primer volum d'un projecte que publica la totalitat de la literatura occitana medieval en quatre volums. El primer volum inclou tota la literatura trovadoresca lírica menys els gèneres didàctics o més narratius com *l'ensenhamen* o el *salut* (per tant, Guerau de Cabrera es troba inclòs al segon volum, ja que només és conegut pel seu *ensenhamen* «Cabra juglar»). No cal explicar aquí l'interès que aquest gran projecte té per als estudiosos de la literatura catalana medieval, perquè com sovint reiteren els especialistes, no es pot comprendre la Catalunya medieval sense comprendre també Occitània. En el projecte COM es troben tots els textos de tots els

trobadors de la Corona d'Aragó, a més d'aquelles obres líriques narratives (a *COM2*) de possible autoria catalana o que mantinguin una connexió més que directa amb Catalunya (com ara el magnífic poema artúric *Jaufré*).

COM1 consisteix d'un CD-ROM i una bibliografia en paper. El programa és bilingüe anglès-francès. Conté una utilíssima tutoria, que explica com es pot emprar la concordança per a buscar unitats lèxiques aïllades o en col·locació. L'usuari té a disposició tres pantalles connexes, que permeten la búsqueda per la llista de lèxic (amb els noms propis al final, precedits d'arroba). Quan la paraula s'ha seleccionat, el programa proporciona una llista de les línies dels poemes on surt segons l'índex de Pillet-Carstens. Tot cliquejant, es pot accedir a la col·locació i a la font bibliogràfica de la citació. A diferència de les velles concordances sobre paper, l'avantatge d'aquest programa (que s'hauria de considerar com a model de qualsevol programa anàleg) és que proporciona també accés a la totalitat del text on es troba la col·locació cercada.

Les edicions emprades solen ser les més recents, i quan aquest no és el cas sembla ser perquè es prefereix una de les anteriors (com per exemple, s'utilitza l'edició de Kolsen en lloc de la de Sharman per a Guiraut de Bornelh, i l'edició de Toja en lloc de la de Perugi per a Arnaut Daniel). De totes maneres, el volum 4 promet oferir accés a les variants codicològiques. (*COM3* oferirà les obres en prosa.)

Seria injust no felicitar també el director tècnic de COM, Alan Reed, per haver creat un programa que ocupa poc espai, que funciona amb rapidesa i lleugeresa, que és fàcil de fer servir i lliure de complicacions innecessàries, en fi, el que des del punt de vista de l'usuari sembla ser una obra mestra de disseny tècnic.

Com ja he dit, no és aquest el lloc d'explicar la utilitat d'aquesta eina de recerca, que ja ha començat a ser emprada en els treballs de diversos especialistes al llarg dels últims anys, tant en els camps de la llengua com en el de la literatura, la qual cosa ja n'és un reconeixement prou eloqüent.

No hi ha dubte que tot el projecte és i serà una obra de referència obligada i definitiva que ajudarà a inserir la filologia occitana medieval al centre dels estudis medievals de l'era digital. És doncs

recomanable que aquelles biblioteques universitàries, i potser les més grans públiques tinguin com a mínim un exemplar d'aquest important projecte.

Alexander Ibarz
University of Sheffield